FYS-1101 Insinöörifysiikka II (Petri Kaukasoina)
Tentti, 23.2.2015.

Kokeessa saa käyttää laskinta, joka ei ole ohjelmoitava.

1. Tarkastellaan hyvin pitkää, suoraa, onttoa metalliputkea. Putken ulkosäde on 85 mm ja sisäsäde on 55 mm. Putken varaus on positiivinen; varausta on putken pituusyksikköä kohti 12.3 nC/m. Laske Gaussin laista lähtien sähkökentän suuruus pisteessä, jonka etäisyys putken akselista on a) 23 mm, b) 78 mm, c) 99 mm.

2. Sähköinen potentiaali on

$$(3.00\ \mathrm{V/m^2})xy - (2.00\ \mathrm{V/m^2})y^2 + (5.00\ \mathrm{V/m})y.$$

Laske sähkökentän suuruus (itseisarvo) pisteessä, jonka koordinaatit ovat $x = 2.00$ m, $y = 3.00$ m, $z = 4.00$ m.

3. Satelliitin lähetinantenni säteilee *isotrooppisesti*: kaikkiin suuntiin yhtä voimakkaasti (pallosymmetrisesti). Antennista lähtevän tehon aikakeskiarvo on 5.0 kW. Taajuus on 244 MHz. Vastaanotin pystyy ottamaan signaalin vastaan, mikäli sähkömagneettisessa aallossa sähkökentän amplitudi on vähintään 2.1 mV/m. Laske suurin mahdollinen etäisyys lähettimen ja vastaanottimen välillä.

4. Vetyatomin energia on $-1.362 \cdot 10^{-19}$ J. Elektronin ratakulmaliikemäärän z-komponentti on $-3.164 \cdot 10^{-34}$ kgm^2/s. Kyseessä on "spin alas"-elektroni. Mitkä elektronin kvanttilukujen n, l, m_l, m_s arvot tällöin ovat?

5. Aleksandr Litvinenko murhattiin Lontoossa teehen lisätyllä polonium-210:llä. Po-210 on alfa-aktiivinen nuklidi, jonka puoliintumisaika on 138.38 vuorokautta ja atomimassa on 209.98287 u. Litvinenko sai poloniumia noin 10 μg. a) Laske Litvinenkon nielemän poloniumin aktiivisuus (Bq). b) Kirjoita Po-210:n hajoamisyhtälö. c) Po-210 tuotetaan Venäjällä ydinreaktorin neutronisäteilyllä. Neutroneilla pommitetaan ainoaa luonnossa esiintyvää vismutin isotooppia Bi-209. Tapahtuu ensin yhden neutronin absorptio ja siinä syntynyt nuklidi hajoaa sen jälkeen beetahajoamisella (puoliintumisaika 5.0 vrk) Po-210:ksi. Kirjoita reaktioyhtälöt lähtien Bi-209:stä Po-210:een asti.

Eräiden alkuaineiden järjestyslukuja: vety H Z=1, helium He Z=2, elohopea Hg Z=80, tallium Tl Z=81, lyijy Pb Z=82, vismutti Bi Z=83, polonium Po Z=84, astatiini At Z=85, radon Rn Z=86.

Kaavoja ja vakioita kääntöpuolella!

$\vec{F} = \frac{1}{4\pi\epsilon_0}\frac{q_1 q_2}{r^2}\,\hat{\boldsymbol{r}}$ $\vec{E} = \frac{\vec{F}_0}{q_0}$ $\vec{E} = \frac{1}{4\pi\epsilon_0}\frac{q}{r^2}\,\hat{\boldsymbol{r}}$ $\vec{E} = \frac{1}{4\pi\epsilon_0}\int \frac{dq}{r^2}\,\hat{\boldsymbol{r}}$ $p = qd$ $\vec{\tau} = \vec{p} \times \vec{E}$ $\Phi_E = \int \vec{E} \cdot d\vec{A}$ $\Phi_E = \oint \vec{E} \cdot d\vec{A} = \frac{Q_{\mathrm{encl}}}{\epsilon_0}$ $U = \frac{1}{4\pi\epsilon_0}\frac{qq_0}{r}$ $V = \frac{U}{q_0}$ $V = \frac{1}{4\pi\epsilon_0}\frac{q}{r}$ $V = \frac{1}{4\pi\epsilon_0}\int \frac{dq}{r}$ $V_a - V_b = \int_a^b \vec{E} \cdot d\vec{l}$ $E_x = -\frac{\partial V}{\partial x}$ $E_y = -\frac{\partial V}{\partial y}$ $E_z = -\frac{\partial V}{\partial z}$ $C = \frac{Q}{V_{ab}}$ $C = \epsilon_0 \frac{A}{d}$ $U = \frac{Q^2}{2C}$ $u = \frac{1}{2}\epsilon_0 E^2$ $C = KC_0$ $\epsilon = K\epsilon_0$ $I = \frac{dQ}{dt}$ $J = \frac{I}{A}$ $\vec{J} = nq\vec{v}_d$ $\vec{E} = \rho\vec{J}$ $\rho(T) = \rho_0[1 + \alpha(T - T_0)]$ $R = \frac{\rho L}{A}$ $V = IR$ $P = V_{ab}I$ $\sum I = 0$ $\sum V = 0$ $\tau = RC$ $\vec{F} = q\vec{v} \times \vec{B}$ $\Phi_B = \int \vec{B} \cdot d\vec{A}$ $\oint \vec{B} \cdot d\vec{A} = 0$ $\vec{F} = I\vec{l} \times \vec{B}$ $d\vec{F} = Id\vec{l} \times \vec{B}$ $\vec{\tau} = \vec{\mu} \times \vec{B}$ $\vec{\mu} = NI\vec{A}$ $\vec{B} = \frac{\mu_0}{4\pi}\frac{q\vec{v}\times\hat{r}}{r^2}$ $d\vec{B} = \frac{\mu_0}{4\pi}\frac{I\,d\vec{l}\times\hat{r}}{r^2}$ $\oint \vec{B} \cdot d\vec{l} = \mu_0 I_{\mathrm{encl}}$ $\vec{M} = \frac{\vec{\mu}_{\mathrm{total}}}{V}$ $\vec{B} = \vec{B}_0 + \mu_0\vec{M}$ $\vec{B} = K_m\vec{B}_0$ $\mu = K_m\mu_0$ $\chi_m = K_m - 1$ $\oint \vec{B} \cdot d\vec{l} = \mu_0(i_C + \epsilon_0\frac{d\Phi_E}{dt})_{\mathrm{encl}}$ $\mathcal{E} = -\frac{d\Phi_B}{dt}$ $\oint \vec{E} \cdot d\vec{l} = -\frac{d\Phi_B}{dt}$ $L = \frac{N\Phi_B}{i}$ $\mathcal{E} = -L\frac{di}{dt}$ $U = \frac{1}{2}LI^2$ $u = \frac{B^2}{2\mu_0}$ $\frac{\partial^2 E_y(x,t)}{\partial x^2} = \epsilon_0\mu_0\frac{\partial^2 E_y(x,t)}{\partial t^2}$ $c = \frac{1}{\sqrt{\epsilon_0\mu_0}}$ $E = cB$ $\vec{E}(x,t) = E_{\mathrm{max}}\,\hat{\jmath}\,\cos(kx - \omega t)$ $\vec{B}(x,t) = B_{\mathrm{max}}\,\hat{\boldsymbol{k}}\,\cos(kx - \omega t)$ $u = \epsilon_0 E^2$ $S = \epsilon_0 cE^2$ $\vec{S} = \frac{1}{\mu_0}\vec{E} \times \vec{B}$ $I = S_{\mathrm{av}} = \frac{1}{2}\epsilon_0 cE_{\mathrm{max}}{}^2$ $d\sin\theta = m\lambda$ $d\sin\theta = (m + \frac{1}{2})\lambda$ $2d\sin\theta = m\lambda$ $x = x' + ut$ $y = y'$ $z = z'$ $t = t'$ $v_x = v_x' + u$ $\gamma = \frac{1}{\sqrt{1-u^2/c^2}}$ $\Delta t = \gamma\Delta t_0$ $l = \frac{l_0}{\gamma}$ $x' = \gamma(x - ut)$ $y' = y$ $z' = z$ $t' = \gamma(t - ux/c^2)$ $v_x' = \frac{v_x - u}{1 - uv_x/c^2}$ $v_x = \frac{v_x' + u}{1 + uv_x'/c^2}$ $\gamma = \frac{1}{\sqrt{1-v^2/c^2}}$ $\vec{p} = \gamma m\vec{v}$ $E = K + mc^2$ $K = (\gamma - 1)mc^2$ $E = \gamma mc^2$ $E^2 = (mc^2)^2 + (pc)^2$ $E = hf$ $K_{\mathrm{max}} = hf - \phi$ $E = pc$ $hf = E_i - E_f$ $L = n\frac{h}{2\pi}$ $\lambda' - \lambda = \frac{h}{mc}(1 - \cos\phi)$ $\lambda = h/p$ $\hbar = h/2\pi$ $\Delta x\Delta p_x \geq \frac{\hbar}{2}$ $\Delta E\Delta t \geq \frac{\hbar}{2}$ $-\frac{\hbar^2}{2m}\frac{d^2\psi}{dx^2} + U\psi = E\psi$ $\psi = \sqrt{2/L}\sin(n\pi x/L)$ $E = \frac{n^2\pi^2\hbar^2}{2mL^2}$ $\int_{-\infty}^{\infty}|\psi|^2 dx = 1$ $\psi = A\cos kx + B\sin kx$ $\psi = Ce^{\kappa x} + De^{-\kappa x}$ $E = (n + \frac{1}{2})\hbar\omega$ $-\frac{\hbar^2}{2m}(\frac{\partial^2\psi}{\partial x^2} + \frac{\partial^2\psi}{\partial y^2} + \frac{\partial^2\psi}{\partial z^2}) + U\psi = E\psi$ $E = -\frac{13.60\ \mathrm{eV}}{n^2}$ $L = \sqrt{l(l+1)}\hbar$ $L_z = m_l\hbar$ $S = \sqrt{s(s+1)}\hbar$ $S_z = m_s\hbar$ $\Delta M = ZM_H + Nm_n - {}^A_Z M$ $E_B = (ZM_H + Nm_n - {}^A_Z M)c^2$ $A(t) = -\frac{dN(t)}{dt}$ $A(t) = \lambda N(t)$ $N(t) = N_0 e^{-\lambda t}$ $\lambda = \frac{\ln 2}{T_{1/2}}$ $T_{mean} = \frac{1}{\lambda}$ $A(t) = A_0 e^{-\lambda t}$ $Q = (M_A + M_B - M_C - M_D)c^2$

Planckin vakio	$6.6260755 \cdot 10^{-34}$ Js
elektronin massa	$9.1093897 \cdot 10^{-31}$ kg
alkeisvaraus	$1.60217733 \cdot 10^{-19}$ C
valon nopeus tyhjiössä	$2.99792458 \cdot 10^{8}$ m/s
tyhjiön permittiivisyys	$\epsilon_0 = 8.854187817 \cdot 10^{-12}$ F/m
tyhjiön permeabiliteetti	$\mu_0 = 4\pi \cdot 10^{-7}$ Tm/A
atomimassayksikkö	$1\ \mathrm{u} = 1.660538782 \cdot 10^{-27}$ kg
Avogadron luku	$N_A = 6.0221415 \cdot 10^{23}$ 1/mol
pallon tilavuus	$\frac{4}{3}\pi r^3$
pallon ala	$4\pi r^2$
ympyrän ala	πr^2
ympyrän piiri	$2\pi r$